

Iñlisleriň heley satma däbi

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Iñlisleriň heley satma däbi Günbataryň masgaraçylykly taryhyndan bir parça

■ IÑLISLERIŇ HELEY SATMA DÄBI

Iñlisleriň heley satma däbi diýip eşidipmidiňiz? Hawa, hawa, gulagyňyz öte eşidenok, **heley satma**. Käbirlerimiz tarapyndan gözügidijilik bilen öwe-öwe arşa çykarylýan Günbataryň masgaraçylykly taryhy. Ynha, Ýewropa diýilýän medeniýetiň taryhy şeýle, gardaş. Özem, mundan yüz ýyl öñem şol heley satma däbi dowam edýän eken.

Mundan 100 ýyl öñem Angliýada biziň günlerimiziň şertlerine gabat gelmeýän «heley satma» ýaly bolgusyz däbi bar eken. Erkek aýalynyň boýunun ýa-da ellerine ýüp bilen baglap, bazara çykarypdyr. 0ňşukly ýaşaşmaýan är-aýallar şeýdip aýrylyşypdyrlar. XVII asyrda başlandygy csak edilen we esasanam ortagürp maşgalalarda gabat gelen bu däp aýrylyşmagyň çykdaýyly we kyn düşyänligi sebäpli dörändir diýip csak edilýär.

1857-nji ýylда «Aýrylyşmak hakynda kanunyň» («Matrimonial Causes Act») güýje girmeginden öñ aýrylyşmak kyn we gymmada düşyän eken. Aýrylyşmak üçin parlamentden ýörite perman çykartmaly bolupdyr, perman bolsa örän gymmada durupdyr. Puluň gaty köp bolmasa, muňa her kesiň güýjem ýetmändir.

Ýurist we taryhçy Jeýms Braýs 1901-nji ýylда «heley satma» däbinr günde-günaşa gabat gelinýändigini ýazypdyr. Şol satuwa çykarylan aýallaryň arz-şikaýaty bilen ýazga geçen iň soňky heley satma 1913-nji ýylда bolup geçipdir.

1932-nji ýylда yüz ýyl öñki sanyny gaýtadan çap eden «The Times» gazetinde berlen habarda aýalyny auksiona goýlan haryt ýaly kim köp bahalatlaşak edip satýan erkek halka şeýle yüzlenipdir:

“Žentlmenler! Aýalym Uilýamsony, başgaça ady Maý Tompsonny kim köp bahalatmaşaga çykardym. Kim gowja tölese berjek... Öňünden aýdýandyryny. Hiç zady gizlämok. Bu heley goltugyma giren ýylandan tapawudy ýok. Men ony öýüme seretsin, indi bir durmuşyň hözirini göreyín diýip aldym. Gaýtam bu başyma bela boldy. Öýumiň mazasy gaçdy. Gije hüjümne, gündiz şeýtanlygyna çydamaga mejalyym galmadı. (Märeke wakyrdap gülüşyär). Indi men munuň gowy taraplarynam aýdaýyn: Roman okap, sygyr sagyp bilyär. Islän wagty gülüp, islän wagty aglaýar. Suwsan wagty ullakan piwoly golçany başyna çekyär».

Heley satmalar ikitaraplaýyn razılyk esasynda bolup geçipdir. XVIII asyrda aýallaryň muňa garşılyk görkezendigi barada hiç hili maglumat gabat gelmese-de, XIX asyrda ilkinji araszıkaýatlar döräp başlapdyr. Şu ýerde bir zady bellemek gerek, olam satylmak üçin özi isleg bildiren aýallaram az bolmandyr. Käte satyn alan adam satlyk aýala aşyk bolup alýan bolsa, käte bu söwda gözlük üçin 1 dollarlyk baha bilenem boluberipdir. Barlagçylaryň aýtmagyna görä, bu däp diňe ortagürp maşgalalarda däl, gurply maşgalalarda-da bolup geçipdir. Olaryň arasında aýalyny satandygyny parlamentde ýazgy etdirip, soňundan parlamentiň agzasy bolýanlaram bar eken. Ynha, ösen ýewropa medeniýeti diýlip arşa çykarylýan medeniýetiň taryhy şular ýaly masgaraçylykly nysaklara diýseň baý. Bilip goýan ýagşy

Çeşme: English Custom, Mynet. Geň-taňsy wakalar